

Olavi K. Fält

Keskustelu kansainvälisestä maineesta ja turvallisuudesta: Suomi ja Japanin ero Kansainliitosta 1933

Keväällä 2024 Suomessa keskusteltiin runsaasti itärajan turvaamisesta mahdollisia Venäjän vaikutusyrityksiä vastaan. Sen yhteydessä oltiin huolestuneita, kuinka uusi laki saattaisi olla ristiriidassa perustuslain ja turvapaikanhakijoita koskevien kansainvälisten sopimusten kanssa. Toisin sanoen kysymys oli siitä, kuinka hakea tasapainoa kansainvälisten sopimusten ja kansallisen turvallisuuden luoman mahdollisen ristiriidan välillä.

Tämäntyyppinen tasapainoa hakeva eturistiriitoihin liittyvä turvallisuuspoliittinen keskustelu ei ole millään tavoin uutta Suomessa. Tarkastelen seuraavaksi siitä esimerkkinä prosessia, kun Kansainliitossa käsiteltiin 1931–1933 Japanin aggressiivista politiikkaa Aasian mantereella. Siinä yhteydessä Suomi joutui pohtimaan kansallisen turvallisuuden erilaisia painotuksia suhteessa kansainväliseen yhteistyöhön ja maineeseen.¹ Tapahtumat olivat lähteneet liikkeelle 18. syyskuuta 1931 Japanin Etelä-Mantshurian rautatievyöhykkeen suojelusta vastanneen Kwantungin armeijan ja Tokion esikunnan eräiden upseerien yhdessä suunnittelema Kiinan vastaisesta provokaatiosta Mantshuriassa. Sen seurauksena Japani miehitti nopeasti tämän Kiinalle kuuluneen mutta käytännössä osittain puoli-itseenäisen alueen.²

Japanin toimet aiheuttivat kiivaan kansainvälisen keskustelun. Kiina vetosi Kansainliittoon, ja Japanin hallitus ilmoitti, ettei Japanilla ollut alueellisia laajennusaikeita ja että se vetäisi joukkonsa pian takaisin aikaisempiin asemiin. Päätösten toteuttamiseen hallituksella ei ollut kuitenkaan minkäänlaista valtaa suuren yleisön tukiessa vahvasti armeijan politiikkaa. Sen jälkeen Kansainliitto nimitti Japanin suostumuksella lordi V. A. Lyttonin johtaman tutkimuskomission selvittämään Itä-Aasian kriisiytynyttä tilannetta.³

¹ Olavi K. Fält, *Eksotismista realismiin. Perinteinen Japanin-kuva Suomessa 1930-luvun murroksessa*. Studia Historica Septentrionalia 5. Pohjois-Suomen Historiallinen Yhdistys, Rovaniemi 1982, 104–116, 145–148, 155.

² W. G. Beasley, *The Modern History of Japan*. Third Revised Edition. Charles E. Tuttle Company, Tokyo 1982, 242–251.

³ Kansainliiton osuudesta Mantshurian selkkauksesta ks. lähemmin F. P. Walters, *A History of the League of Nations*. Reprinted. Oxford University Press, London 1969, 465–490.

Suomi joutui jo varsin pian ottamaan virallisesti kantaa Japanin harjoittamaan politiikkaan, kun maaliskuun alussa 1932 käsiteltiin Japanin ja Kiinan kiistaa Kansainliiton ylimääräisessä yleiskokouksessa. Siitä ilmeni selvästi tilanteen vaikeus Suomelle. Suomen puheenvuoron käyttänyt ministeri Rafael Erich kertoi Suomella olevan perinteisesti hyvät suhteet kiistan molempiin osapuoliin. Hän toivoi ratkaisua, jossa huomioitaisiin molempien lailliset edut alueella. Puheessa oli kuitenkin myös osin epäsuoraa kritiikkiä Japania kohtaan, kun siinä syytettiin nimeä mainitsematta eräitä Kansainliiton jäseniä oman edun tavoittelusta.⁴

Puheenvuorosta paljastui Suomen tuntema huoli Kansainliiton mahdollisuudesta turvata etenkin pienten jäsenmaidensa turvallisuus. Osittainen kielteinen sävy johdettiin mitä ilmeisimmin nuoren tasavallan omasta turvallisuuspolitiikasta, joka tuossa vaiheessa perustui pitkälti Kansainliittoon. Sen vuoksi Japani, vaikka silläkin katsottiin olevan turvallisuuspoliittista merkitystä Suomelle, joutui epäsuoran arvostelun kohteeksi.

Suomen Tokion asiainhoitaja ministeri George Winckelmann toi omassa raportissaan esille Japanin merkityksen Suomelle eikä sen takia arvostellut sen harjoittamaa politiikkaa. Hänen mukaansa Japani oli täysin tietoisesti saattanut Mantshurian kysymyksen silloiseen vaiheeseen sen Mantshuriassa olleiden laajojen taloudellisten etujen ja sille elintärkeän liikaväestön sijoittamisongelman vuoksi.⁵

Lisäksi Winckelmannin mielestä tärkein asia ei ollut se, kuka oli syyllinen välikohtaukseen, vaan tärkeintä oli ainakin Neuvostoliiton läntisten naapureiden kannalta voimakas Japani ja sen säilyminen voimakkaana.⁶ Toisin sanoen Winckelmann Suomen virallisena edustajana Itä-Aasiassa näki alueen ongelmat ennen muuta Suomen omasta turvallisuusongelmasta, Neuvostoliiton muodostamasta uhasta käsin. Sen vuoksi hän ei arvostellut Japania, vaikka Japanin politiikka näytti kulkevan osin päinvastaiseen suuntaan, kuin mitä hän oli mahdollisesti odottanut.

Winckelmannin tuntema syvä huoli Japanin ja Neuvostoliiton mahdollisesta yhteistyöstä, jos Japani asetettaisiin Kansainliitossa liian ahtaalle,⁷ kertoi, kuinka tärkeänä hän piti Japanin säilymistä vastavoimana Neuvostoliitolle. Hänen mukaansa Japani oli ainoa valtio, joka kykeni ylläpitämään järjestystä Mantshuriassa ja pelastamaan tuon viljavan maan kiinalaiselta sekasorrolta ja neuvosto-venäläiseltä bolshevismilta.⁸

⁴ Genève-UM, Sähkösanoma 5.3. (Hjelt). UM 7 E Japani, Kansallisarkisto (KA).

⁵ ”Etelä Mantshurian selkkauksen selvittely”. Ministeri Winckelmannin raportti n:o 16, Tokio 19.10.1931. UM 5 C 15:3, KA.

⁶ Raportti n:o 15, Tokio 10.10.1931. UM 5 C 15:3, KA. Winckelmannin mukaan myös Puolan ja Romanian edustajat olivat samaa mieltä.

⁷ Tokio-Ulkoasiat Helsinki, Salasähkejäljennös 31, 14.10.1931. UM tulleet sähkök. v. 1931 Tokio, KA; Raportti n:o 16, Tokio 19.10.1931. UM 5 C 15:3, VA; Tokio-Ulkoasiat Helsinki, Salasähkejäljennös 35, 20.10.1931. UM tulleet sähkök. v. 1931 Tokio, KA.

⁸ ”Japanin jatkuva mukanaolo Kansainliitossa”. Ministeri Winckelmannin raportti n:o 5, Tokio 6.5. 1932. UM 5 C 15:3, KA.

Winckelmannin käsitystä Japanin tärkeydestä Neuvostoliiton läntisille naapureille tuki ulkoasiainministeriön Madridista saapunut tieto, jonka mukaan Puolan yleisesikunta olisi ollut yhteydessä Japanin yleisesikuntaan siltä varalta, että Neuvostoliitto sekaantuisi aseellisesti Japanin ja Kiinan väliseen selkkaukseen.⁹

Neuvostoliiton uhan peloksi on tulkittava myös Winckelmannin viittaus aseistariisuntaneuvotteluihin. Hänen mukaansa oli suomalaisten kannalta lohduttavaa, ettei Japani suostuisi asevoimien supistamiseen, ellei Neuvostoliitto olisi sopimuksessa mukana. Hän kehotti suomalaista valtuuskuntaa läheiseen kosketukseen Japanin valtuuskunnan kanssa, koska kummankin maan tavoitteet vaikuttivat samanlaisilta.¹⁰

Sitä vastoin Genevessä ollut Suomen edustaja Rudolf Holsti tuomitsi Japanin toimet. Hänen mielestään Japanille olisi pitänyt olla Kansainliitossa alusta alkaen ankara, sillä maa oli syyllistynyt kansainvälisten sopimusten julkeaan rikkomiseen.¹¹ Tosin Holsti mainitsi heti perään myös ymmärtävänsä Japanille suosiollisia mielipiteitä, kun otettiin huomioon Kiinan todella sekavat olot.¹² Näin ollen suomalaisten kannanotoista ennen kriisin lopullista käsittelyä Kansainliitossa ilmeni kaksi erilaista linjaa: turvallisuuspolitiikan ankuroiminen Kansainliittoon tai sitten Japanin tukeminen Neuvostoliiton taholta koetun uhan varalta.

Mantshurian ongelmaa ratkaisemaan asetetun Lyttonin komitean raportti syyskuulta 1932 tuomitsi selvästi Japanin aggression ja vastusti perusteita, joihin se nojautui. Jos Japani olisi hyväksynyt komitean lausunnon, se olisi merkinnyt sitä, että Japanin olisi pitänyt peruuttaa uuden Mantshukuon hallituksen tunnustaminen, johon uuden valtion luonut Japanin armeija ei olisi missään tapauksessa suostunut.¹³

Kansainliiton kokouksen alkaessa 21. marraskuuta 1932 Japanin hallitus pyrki välttämään sellaisia toimia, joiden seurauksena maa olisi joutunut eroamaan liitosta. Sillä välin kuitenkin armeija oli ryhtynyt yhä enemmän kannattamaan eroamista, minkä vuoksi hallituksen asenne oli alkanut horjua. Ottaen huomioon Japaniin kohdistuneen arvostelun Kansainliitossa Japanin hallitus päätti helmikuun puolivälissä 1933, että Japani eroaa järjestöstä. Ylimääräisen yleiskokouksen yksimielisesti hyväksytyä raportin ja siten tuomittua Japanin toiminnan Japanin delegaatio marssi ulos kokouksesta 23. helmikuuta. Japanin hallitus antoi 27. maaliskuuta virallisen ilmoituksen aikomuksestaan erota Kansainliitosta. Kansainliiton sääntöjen mukaan ero tulisi voimaan kahden vuoden kuluttua.¹⁴

⁹ ”Japanin ja Kiinan väliset selkkaukset v. 1931 III”. Niilo Orasmaan raportti, Madrid 21.10.1931. UM 7 E Japani, UMA.

¹⁰ Raportti n:o 19, Tokio 13.12.1931. UM 5 C 15:3, KA.

¹¹ ”Kiinalais-japanilainen selkkaus”. Rudolf Holstin raportti n:o 1, Geneve 15.2.1932. UM 7 E Japani, UMA.

¹² ”Kiinalais-japanilainen selkkaus”. Rudolf Holstin raportti n:o 4, Geneve 2.3.1932. UM 7 E Japani, UMA.

¹³ Beasley 1982, 261–262; Walters 1969, 490–496.

¹⁴ Ibid.

Käsiteltäessä Japanin ongelmaa Kansainliitossa Holsti¹⁵ painotti ulkoasiainministeriölle, että vaikka Suomen yleinen mielipide oli suosiollinen Japanille, niin siitä huolimatta Suomen ehdottomiin etuihin kuului kansainvälisten sopimusten täysi loukkaamattomuus, mihinkä nähden Japanin toiminta oli ristiriidassa. Sen vuoksi Suomen olisi hänen mielestään tullut antaa täysi tuki Kansainliiton pyrkimyksille Japanin hillitsemiseksi ja äänestää sitä ehdotusta yleiskokouksessa, jolla olisi suurimmat mahdollisuudet tulla hyväksytyksi yleiskokouksen päätökseksi.¹⁶

Vähän ennen kuin lopullinen päätös yleiskokouksessa tehtiin ja Suomen hallituksen osoitettua Holstin mielestä epävarmuutta, hän korosti jälleen, kuinka tärkeätä olisi, ettei Suomi rikkoisi yhteistä rintamaa Japania vastaan.¹⁷ Myös Winckelmann suositteli ulkoasiainministeriön pyytämässä lausunnossaan¹⁸, että Suomi esiintyisi yhteisrintamassa niiden maiden kanssa, jotka maantieteellisen asemansa puolesta olivat lähinnä Suomeen verrattavissa. Hän esitti raportin hyväksymistä.¹⁹

Tasavallan presidentti P. E. Svinhufvud valtuutti ulkoasiainministeriön lähettämään lopulliset ohjeet Suomen äänestyskäyttäytymisestä 21. helmikuuta. Niiden mukaan Suomen tuli yhtyä päätökseen, jos yksimielisyys saavutettaisiin, mutta jos jotkut huomionarvoiset valtiot vastustaisivat, niin silloin harkinnan perusteella oli joko yhdyttävä päätökseen tai olla äänestämättä. Erityisesti käskettiin kiinnittää huomiota maantieteellisesti Suomen asemaan verrattavissa olleiden maiden kantaan ja myös tärkeyteen säilyttää suhteet Japaniin.²⁰ Hyvien suhteiden säilyttämisen tärkeyttä painotettiin vielä seuraavankin päivän sähkössä.²¹ Presidentin näkemykset kertoivat erittäin hyvin siitä vaikeasta ja ristiriitaisesta tilanteesta, missä Suomi tuolloin oli.

Genevestä lohdutettiin hallitusta sen huolehtiessa suhteiden säilymisestä, kuinka Japanin edustajat Sugimura Yotaro ja Sato Naotake ennen ja myös jälkeen äänestys-

¹⁵ Ks. Kari Selén, *Genevestä Tukholmaan. Suomen turvallisuuspolitiikan painopisteen siirtyminen Kansainliitosta pohjoismaiseen yhteistyöhön 1931–1936*. Historiallisia tutkimuksia 94. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki 1974, 56–70.

¹⁶ ”Kiinan ja Japanin selkkaus”. Rudolf Holstin raportti n:o 37, Geneve 27.11.1932. UM 7 E Japani, Japanin ja Kiinan väliset selkkaukset 1.7.–27.12.1932 IX, UMA.

¹⁷ ”Kiinalais-japanilainen selkkaus Yleiskokouksessa”. Rudolf Holstin raportti n:o 192, Geneve Kansainliitto 20.2.1933. UM 15 VII 18 b, Kiinan–Japanin selkkaus maaliskuu 1933–1934, KA; Ks. myös Sähke Geneve–UM 42/21.2.1933. UM 15 VII 18 b, Kiinan–Japanin selkkaus maaliskuu 1933–1934, KA.

¹⁸ Sähke UM–Tokio J7/18.2.1933. UM 15 VII 18 b, Kiinan–Japanin selkkaus maaliskuu 1933–1934, KA.

¹⁹ Tokio–Ulkoasiat Helsinki, Salasähkejäljennös 11, 21.2.1933. UM Tulleet sähköet v. 1933 Tokio, KA.

²⁰ Sähke UM–Geneve H 34/21.2.1933. UM 15 VII 18 b, Kiinan–Japanin selkkaus maaliskuu 1933–1934, KA; Valtioneuvoston salainen pöytäkirja ulkoasiainministerin esittelystä 10.3.1933. UM Valtioneuvoston salaiset pöytäkirjat ulkoasiainministerin esittelystä 1930–1933, Ca 7, KA.

²¹ Sähke UM–Geneve H 38/22.2.1933. UM 15 VII 18 b, Kiinan–Japanin selkkaus maaliskuu 1933–1934, KA.

sen, jolloin Suomi oli äänestänyt Japania vastaan, olivat vakuuttaneet Japanin horjumatonta ystävyyttä Suomea kohtaan ymmärtäen Suomen velvollisuuden äänestää raportin hyväksymisen puolesta.²² Holsti vakuutti tehneensä kaiken estääkseen Japanin valtuuskuntaa millään tavoin käsittämästä väärin Suomen äänestämistä raportin puolesta. Hänen mielestään, vaikka Suomen yleinen mielipide oli asettunut Japanin puolelle ja vaikka myös viralliselta kannalta Suomen oli huolehdittava mitä parhaimpien suhteiden säilymisestä Japanin kanssa, ei suhteiden merkitys kuitenkaan painanut niin paljon kuin Suomen yleinen kansainvälinen arvovalta, mikä olisi vakavasti vahingoittunut, mikäli Suomi olisi äänestänyt tyhjää.²³ Holstin mielestä yleiskokouksen päätös merkitsi erittäin suurta voittoa koko Kansainliiton olemassaololle ja tulevaisuudelle.²⁴

Holstin mukaan Kansainliiton päätös ei johtunut kiinalaisihailusta, vaan siitä, ettei edes aasialainen suurvalta saanut mielin määrin ryhtyä hyökkäys- ja anastusotaan. Jos sellainen sallittaisiin Aasiassa, niin mitä tapahtuisi, jos eurooppalainen suurvalta menettelisi samalla tavalla. Holsti tulkitsi tilanteen siten, että Japani oli menettänyt koko maailman sympatiat. Tulkinta asetettiin kuitenkin ilmeisesti kyseenalaiseksi ulkoasiainministeriössä, koska raportin kyseinen kohta on vahvasti alleviivattu ja varustettu kahdella kysymysmerkillä.²⁵

Suomi ei siis olisi halunnut tuomita Japania, vaan päinvastoin se tahtoi ehdottomasti säilyttää siihen hyvät suhteet, mitä ilmeisemmin Suomen ja Neuvostoliiton huonojen suhteiden vuoksi. Halu säilyttää hyvät suhteet kävi erinomaisesti ilmi ulkoasiainministeri Antti Hackzellin ja Japanin lähetystön toisen sihteerin Ishii Yakushin välisestä keskustelusta 24. helmikuuta, juuri Kansainliiton äänestyksen jälkeen, Ruotsin suurlähetystössä järjestetyssä juhlassa. Hackzell pahoitteli sitä, että Suomen edustaja Kansainliitossa oli antijapanilainen. Hackzellin mukaan Suomen oli äänestyksessä seurattava nimenomaan Englannin mielipidettä, koska puolet Suomen vien-

²² Sähke Geneve–UM (Salasähkejäljennös) 47, 24.2.1933. UM 15 VII 18 b, Kiinan–Japanin selkkaus maaliskuu 1933–1934, KA; ”Kiinalais-japanilainen selkkaus Yleiskokouksessa”. Rudolf Holstin raportti n:o 272, Geneve Kansainliitto 7.3.1933. UM 15 VII 18 b, Kiinan–Japanin selkkaus maaliskuu 1933–1934, KA.

²³ ”Kiinalais-japanilainen selkkaus Yleiskokouksessa”. Rudolf Holstin raportti n:o 272, Geneve Kansainliitto 7.3.1933. UM 15 VII 18 b, Kiinan–Japanin selkkaus maaliskuu 1933–1934, KA.

²⁴ ”Kiinalais-japanilaisen selkkauksen uusi vaihe”. Rudolf Holstin raportti n:o 9, Geneve 28.2.1933. UM 7 E Japani, Japanin ja Kiinan väliset selkkaukset 1.1.33–28.5.34 X, UMA.

²⁵ ”Eräs japanilainen lausunto kansainvälisestä asemasta”. Rudolf Holstin raportti n:o 10, Geneve 4.3.1933. UM 7 E Japani, Japanin ja Venäjän suhteet v. 1932 ja 1933, UMA.

nistä suuntautui sinne²⁶. Tällä tavoin tärkeä taloudellinen keskeisriippuvuus vaikutti myös vahvasti päätökseen. Suomen tunteet olivat ystävällisiä Japania kohtaan, mutta koska Kansainliitto oli olemassa, Suomi ei voinut seurata tunteitaan. Hackzell kertoi myös, kuinka presidentti Svinhufvud oli ollut pahoillaan, kun Suomen oli päätettävä asenteestaan Japaniin. Ishiin mukaan Suomen hallituksen virallinen asenne ei vastannut suomalaisten yleistä asennoitumista, sillä runsaasti yksityisiä kansalaisia oli käynyt valittamassa hallituksen virallisen asenteen takia. Sellaista ei hänen mukaansa voinut tapahtua missään muualla kuin Suomessa.²⁷

Suomen turvallisuuspolitiikan mahdollista nojautumista Japaniin arvioi kansainliittojoaston päällikkö Ensio Hiitonen omista nimissään 6. maaliskuuta 1933 laatimassaan raportissa Suomen asenteesta Japaniin ja Kansainliittoon Venäjän politiikan valossa. Hänen mielestään Suomen lehdistön myönteinen suhtautuminen Japaniin johtui Venäjän–Japanin sodasta, jonka ajoista lähtien Japania oli pidetty Suomessa itsenäisyysajatuksen tukijana sekä Venäjän menestyksellisimpänä vastustajana ja sen kautta eräänlaisena liittolaisena. Hiitosen mukaan Suomen ei tullut kuitenkaan ratkaista suhtautumistaan Japaniin sillä perusteella, missä määrin siitä olisi välitöntä hyötyä Neuvostoliittoa vastaan. Japanilla ei ollut juuri mahdollisuuksia ajatella uusia sotaisia selkkauksia, koska sillä oli yllin kyllin tehtävää Kiinan ongelman kanssa. Sen vuoksi siitä tuskin olisi apua Neuvostoliittoa vastaan. Jos kuitenkin sota syttyisi Neuvostoliiton ja Japanin välille ja Japani voittaisi, kääntäisi Neuvostoliitto sen seurauksena huomionsa länteen samalla tavoin kuin Venäjän–Japanin sodan jälkeen. Myös Neuvostoliiton voittaessa joutuisivat sen läntiset naapurit todennäköisesti painostuksen alaisiksi.²⁸

Hiitosen mukaan oli myös otettava huomioon Kiinan bolshevoitumisen vaara, jos länsi hylkäisi sen, mikä merkitsisi suunnatonta uhkaa koko ihmiskunnalle. Lisäksi oli muistettava Kiina ulkomaankaupan mahdollisuuksien maana koko maailmaa ajatellen, mikä Suomenkin olisi syytä muistaa. Hiitosen mielestä Kansainliitto oli

²⁶ Englannin kauppa oli todella tärkeä Suomelle: Kaupasta 40–50 % suuntautui Englantiin. Ks. Juhani Mylly, *Maalaisliitto ja turvallisuuspolitiikka. Suomen ulkopoliittikka ja turvallisuuskysymykset agraaripuolueen politiikassa maan itsenäistymisestä talvisotaan I. Aktiivisesta heimopoliitikasta passiiviseen isolaatioon 1918–1933*. Turun yliopiston julkaisuja, Sarja C, Osa 21. Scripta Lingua Fennica Edita, Turku 1978, 239–243. Suomessa todettiin Lontoon mahdollisesta ärsyttämisestä, että kun itse asuu lasitalossa, ei ole viisasta heitellä toisia kivillä. Pekka Huhtaniemi, *Suomen liittyminen Oslon sopimukseen 1933*. Helsingin yliopiston poliittisen historian laitoksen julkaisuja 2/1972, Helsinki 1972, 38.

²⁷ Toinen sihteeri Ishii Yasushi ulkoasiainministeri Uchida Yasuyalle 31.3.1933, No. 9 Shogaikoku naisei kankei zassan. Finrando no bu. Dai ikkan. A.6.0.0.1–11, GSK. Vrt. Hiroshi Momose, ”Japan’s relations with Finland 1919–1944. As Reflected by Japanese Source Materials”. *Surabu Kenkyū* 17 1973, 18.

²⁸ ”Suomen asenne Japaniin ja Kansainliittoon nähden Venäjän-politiikkamme valossa”. E. Hiitosen raportti, Geneve 6.3.1933. UM 15 VII 18 b, Kiinan–Japanin selkkaus maaliskuussa 1933–1934, KA.

vaikuttanut ennaltaehkäisevästi rauhan puolesta ainakin Euroopassa, millä seikalla oli Suomen kannalta suurempi merkitys kuin mahdollisella Kaukoidän konfliktilla, johon Neuvostoliitto sekaantuisi.²⁹

Todennäköisesti raportti oli syntynyt reaktiona ulkoasiainministeriön osoittamaan erityiseen huolenpitoon Suomen Japanin-suhteista. Hiitonen pyrki kriittisesti arvioimaan Japanin merkitystä Suomen turvallisuuspoliittisen aseman kannalta, koska vaikutti siltä, että ulkopoliittisella johdolla oli taipumusta nähdä Japani tuossa vaiheessa mahdollisena tukena Neuvostoliittoa vastaan, minkä käsityksen puolesta epäsuorasti puhui myös raportin laatiminen. Se ei kuitenkaan ollut pelkästään suomalainen ilmiö, sillä Suomen lisäksi Neuvostoliiton läntisistä naapureista samankaltaista ajattelua esiintyi ainakin Puolassa. Sieltä raportoitiin yleisen mielipiteen Japanin ja Kiinan välisen konfliktin aikana yhä selvemmin asettuneen Japanin puolelle. Syynä oli puolalaisten toive, että Japani tulevaisuudessa yhä enemmän pakottaisi Neuvostoliiton kiinnittämään huomionsa kaukaiseen itään.³⁰

Kansainliitto oli kuitenkin juuri tuolloin menettämässä Suomessa sen aseman turvallisuuspoliittisissa arvioissa, mikä sillä oli ollut 1920-luvun lopussa ja 1930-luvun alkuvaiheessa. Syyt olivat moninaiset alkaen Suomessa tapahtuneista sisäpoliittisista muutoksista. Presidentti Svinhufvudin myötä Suomi siirtyi konservatiivisempaan, Kansainliittoon aikaisempaa varauksellisemmin suhtautuneeseen ulkopoliittikkaan. Suomessa oli ryhdytty epäilemään Kansainliiton mahdollisuuksia auttaa sodan uhatessa sen jälkeen, kun siellä oli vesitetty Suomen tekemä esitys hyökkäyksen kohteeksi joutuneelle valtiolle annettavasta taloudellisesta avusta. Viimeinen naula arkuun oli ollut Kaukoidän kriisi ja sen seurauksena Japanin ilmoitus eroamisestaan Kansainliitosta, mikä oli selvästi paljastanut järjestön heikkouden. Uutta turvallisuuspoliittista vaihtoehtoa etsittäessä katseet olivat vähitellen suuntautuneet Skandinaviaan. Uusi suuntaus alkoi konkretisoitua vuoden 1934 alussa Ruotsin näyttävässä vihreää valoa. Ruotsin, Tanskan ja Norjan epäluulot oli saatu hälvenemään joulukuuhun 1935 mennessä, jolloin T. M. Kivimäen hallituksen esityksestä eduskunta antoi pohjoismaisen puolueettomuusjulistuksen.³¹ Tällä tavoin nuori tasavalta pyrki hakemaan itselleen kriisien keskellä entistä kestävämpää turvallisuuspoliittista perustaa.

Suhteilla Japaniin ei ollut suoranaista yhteyttä Kansainliiton asemaan Suomen turvallisuuspoliittisessa ajattelussa, mutta sitä vastoin hakeutuminen pohjoismaiseen

²⁹ Ibid.

³⁰ ”Japanin ja Kiinan välinen konflikti”. K. G. Idmanin raportti n:o 7, Varsova 23.2.1933. UM 7 E Japani, Japanin ja Kiinan väliset selkkaukset 1.1.33–28.5.34 X, UMA.

³¹ Bengt Broms, ”Puolueettomuuskysymys ja Suomi Kansainliitossa”. *Itsenäisen Suomen ulkopoliittikan alkutaival*. Toimittanut Päiviö Tommila. Historian Aitta XV. Tutkielmia, Kuvauksia, Muis-telmia. Historian Ystävien Liitto, Helsinki 1962, 152–153; Mylly 1978, 222, 263; Selén 1974, 140–263.

puolueettomuuteen oli kokonaisvaltainen näkemys Suomen ulkopoliittisesta asemasta, joka periaatteessa piti sisällensä myös suhteet Japaniin.

Mantshurian kysymyksen käsittely Kansainliitossa pakotti Suomen viralliseen kannanottoon. Suomen täytyi äänestää Japania vastaan, tosin vastahakoisesti, koska maan turvallisuuspolitiikka nojautui tuolloin Kansainliittoon. Lisäksi äänestykseen liittyi myös Englannin kautta huoli tärkeistä taloudellisista eduista ja osittain siihen liittyen myös huoli yleisestä kansainvälisestä arvovallasta ja maineesta. Vastapainona oli Japanin mahdollinen tuki Neuvostoliiton uhkaa vastaan. Se ei kuitenkaan painanut niin paljon, että Suomi olisi luopunut Kansainliittoon nojautuneesta turvallisuuspolitiikastaan. Valittiin linja, jolla Suomi saattoi esiintyä näkyvästi yhteisrintamassa Kansainliiton johtavien valtioiden kanssa ja olla osa ajankohdan kansainvälistä sääätelyjärjestelmää. Näin ollen tuossa tilanteessa seurattiin silloista kansainvälistä järjestystä ja sääntelyä tukevaa linjaa. Tosin pyrittiin samalla kuitenkin ikään kuin selän takana varmistamaan myös toisen vaihtoehdon jonkinlainen säilyminen. Tapaus kertoo hyvin siitä, kuinka vaikeata etenkin pienen valtion on löytää sopiva linja kansainvälisten paineiden aiheuttamien ristiriitojen keskellä.

Summary: Discussion About International Reputation and Security: Finland and Japan's Departure From the League of Nations in 1933

In the spring of 2024, Finland had many discussions about securing the eastern border against Russia's possible attempts to influence it. In connection with that were concerns about how the new law might conflict with the constitution and international agreements regarding asylum seekers. In other words, the question was how to balance international agreements and the contradiction created by national security.

This type of security policy discussion seeking balance related to conflicts of interest is by no means new in Finnish history. As an example, I will examine the process when the League of Nations discussed Japan's aggressive foreign policy on the Asian continent from 1931 to 1933. In that, Finland had to consider the different emphases of national security in relation to international cooperation and reputation.

The handling of the question of Manchuria in the League of Nations forced Finland to take an official position. Finland had to vote against Japan, albeit reluctantly, because security policy at that time relied on the League of Nations. In addition, through England, concerns about important financial interests were also associated with the vote and were partly related to concerns about general international prestige and reputation. The counterweight was Japan's possible support against the threat of the Soviet Union. However, it did not weigh so much that Finland would have abandoned its security policy based on the League of Nations. A line was drawn in which Finland could appear to be a united front with the leading states of the League of Nations and be part of the international regulatory system of the time. Thus, in that situation, the line of supporting international order and regulation was followed at the time. The case speaks well of how difficult it is, especially for a small state, to find a suitable line amid contradictions caused by international pressure.